

8(С125) 3

К28

515

ЉЕВ КАГГИЉ

ОСОБӨЈ ОТРАДСА АГИТ-ОШ

КОМИ ГИЗ СЫКТЫВКАР 1938

БИБЛИОТЕКА
Респ. Коми: Музей
Истор. АССР
Иркут. Губ. Библиотека

K 28

~~ОзС. ДХК
88 г. 307
ГПБ-307~~

ЉЕВ КАГГИЉ

ОСОБЉОЈ ОТРАДСА АГИТ-ОШ

Герпасалис
Е. РАЧЕВ

Библиотека
Рис. Музеј
Пол. ГС
гора Ситник.

L5176

~~ГПБ-307~~

ЛЕВ КАССИЛЬ
АГИТ-МЕДВЕДЬ ОСОБОГО ОТРЯДА
ДЛЯ МЛАДШЕГО И СРЕДНЕГО ВОЗРАСТА
На коми языке

Редактор *П. Доронин*. Техред. *О. Размыслова*. Рисунки *Е. Рачева*. Издание № 6. Уполномоченный Главлита № 1729. Типографский № 699. Тираж 2000 экз. Печатных листов 1,5. Авторских листов 0,62. Формат 60 x 92; 1/16. Сдано в набор 26/II-38 г. Подписано к печати 4 V-38 г.

Типография УМП, гор. Сыктывкар,
Коми АССР, Дом печати.

Колан во аслам гожа странствујтгөн ме сувтлі Волга ју бердса өтї карө. Вөлі шојччан лун. Ме дөзмі прїстаңјас бердын довјавны да, нїнөм вөчөм дорыс, ме мунї зоологїческөј садјө.

Сад вөлі қоланїк. Кымынкө көјін котралїсны сїмөм решетка сајын. Орччөн сувталөмөн, ме вылө қоргїсны вїт јог чужөм ручјаслөн. Сен нөшта вөлі копыртөм јура бїзон, кымынкө турї да дікообраз.

Но медеа уна јөзыс сулалїс дорса аллејаас, көнї частокол да ңеыжыд рөв сајын восса ывла вылын пукалїс ыжыд ош. Сїјө вөлі пөрыс, төдчымөн лысөма, а гымөм гөныс кынөм увгыс усө сы вылыс, петө, кыз діваныс пакла. Сїнјасыс Мїшкалөн вөліны пемдөмаөс, вїқөдөны вескода. Сїјө ассө вылө пуктытөг вїқөдїс сы воқө чукөртчөм јөз вылө. Мамјас вїччысөмөн кутгїсны бөрын, а лубопытнөј челадјас сујсїсны воқө. Мїшка вїқөдлывлїс челадјас вылө, кадыс кадө чеччывлїс, да заводїтлїс щөкыда копраены. Но тајө, тыдалө, сїјө вөчїс аслыс ңекушөм удо-

волствијетөг, а сіз прѣста, прілічіје да објазанност
вѣсна. Сулалѣны-пѣ чудақјас, візѣдѣны. Ладнѣ, неуна
серамнысѣ петкѣдышта. Өд кыз не кыз, а јѣзыс сѣм
мынтісны пырѣмсы. І Мішка копрагіс. Копрасыштас
сіјѣ да мыјкѣ-дыра кад суса візѣдас аслас гыжја
ыжыд лапа вылас, малыштас ассѣ пелѣдыс, сесса
јурсѣ копыртыштѣмѣн друг чѣвусѣ, бытѣтѣ заводітѣ
кывзыны екскурсоводлыс віставлѣмсѣ.

— Руд ош,— віставліс екскурсовод,— по-латыні
урзус-арктос, олѣ пѣшти свет быд јукѣдын. Россіјаын
талѣн оланін граңцаыс пѣшти...

Ош суса кывзіс віставлыслыс учонѣј сорнісѣ,
сінјассѣ лапјѣдліс, мукѣд дырјыс бытѣтѣ мігајтыштіс...

— Тіјан возын,—возѣ вісталіс екскурсовод,— ті-
пичнѣј екземпляр среднерусскѣј руд ошлѣн. Кузтаыс
сылѣн јурсаңыс да бѣжѣзыс — метр да квајтымын
квајт сантіметр. Сојѣ ошкыс...

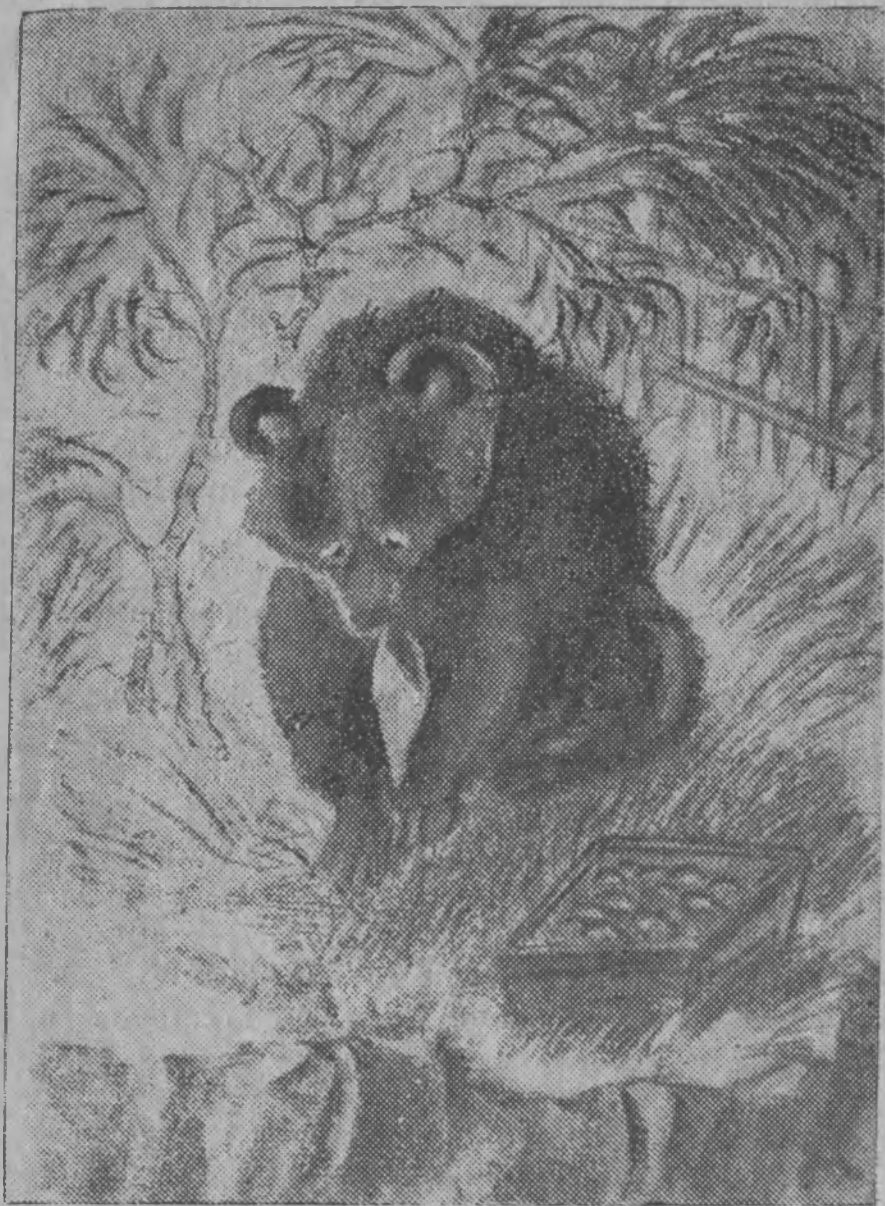
Ош кывзіс ескытѣма, бытѣтѣ шмонітѣм пырыс
візѣдлывліс то екскурсовод вылѣ, то візѣдысјас
вылѣ. Екскурсовод віставліс пыр ѣткод гѣлѣсѣн,
гажтѣма. Јѣзыс сылыс ез-нін кывзыны. Возѣ сујсѣ-
мѣн школнікјас горзісны ошлы:

— Мішка, копыртчыв! Мішка, копыртчыв!

— А сіјѣ вовсе абу і Мішка, а Потап Потапыч,—
шыасіс друг варов морт, кодлѣн ѣті кіас вѣлі рос
да ведра, а мѣдас — кѣрт совка.

Сіјѣ екскурсоводлыс віставлѣмсѣ кывзіс сіз-жѣ
терпітѣмѣн да кутсѣмѣн, кыз і ош. Корјасѣ-кѣ сіјѣ
ышловзывліс, мігнітлывліс Мішкалы да довкјѣдліс
јурсѣ. Сіјѣ, тыдалѣ, вѣлі зоопаркса стѣрѣж.

— Тајѣ Потап,— шуіс стѣрѣж вежлівѣја.— Потап
Потапыч Капелдудкін, знаменітѣј ош, гражданскѣј
фронт вывса славнѣј герој, кѣт кыз по-латыні ен
німтѣј. Сы дінѣ колѣ уваженіјеѣн, а не сіз: Мішка.

Частокол да неыжыд рѳв саын восса ывла вылын
пукаліс ыжыд ош.

Мишка! Те сылы шөкты вежливөја, а сижө тені лучккі копытчылас. А но-ко, Потап Потапыч, вөч том пионерјаслы уваженіје, копытчыв. Но вот, аңаннуд! Тани воҙөса делө. Те сылы, а сижө тен. Аттө, Потап Потапыч. А öни, Потап Потапыч, төварыш Капелдудкин, петкөдлы, кыз те војенно-духөвөј оркестрнад вескөдлывлін.

Ош сувтіс бөр лапајас вылө, воң лапајассө шевгөдіс сынөдө, да мөдіс рөвнөја шенасны сижөн, быттө дїріжірујтіс аңытөм оркестрөн. Разөдчылөм візөдысјас бөр чукөртчісны рөв дорө.

— Шојчышт öни неуна, Потап Потапыч,—воҙө вісталіс стөрөж,—а то паснад пөсалін. Јавітам тен мјортвөј час.

Ошкыд кывзөмөн нужөдчіс муө.

— дрессірујтөма, тыдалө,—шуіс кодкө јөз пөвсыс.

— Абу дрессірујтөма, а учонөј,—скөрыс шуіс стөрөж.—Сижө служба төдө. дарөм мыј звер-скөтіна, а сижө выслуга вылө лубөј мортөс завід бостас. Öд ми ськөд öтї отр'адын вөвлім.

дыр шөктыны варов стөрөжлы ез ковмы. Неуна куражітчыштіс, медым лептыштны донсө аслас вісталөмлы, сесса візөдліс ставным вылө, пуктіс ведрасө муас да мөдіс мїжанлы віставны сылы дөверітөм ошлыс аслыс сама історіјасө. Віставліс сижө кыпыда да складнө, но мыј сижө вісталөмын ставыс збыл, ме кывкутны ог вермы.

Вот мыј вісталіс мїжанлы зоопаркса стөрөж.

— Мі сек сулалім Петровскөј сиктын. Мїжан отр'ад тышкасіс уральскөј фронт вылын. Воіс прїказ асылын наступайтны. Мі лөсөдчам вөлі уңны водны воң рытсаң, медым пөттөң уңыштны поход воңвылын, кыз друг улыч вылын кутіс кывны шум, сылөм [да шу-

лалом. Мі петім керкаыс да ағрим том чиганос. Тошкыс чиганлон вөлі сөд, чіткыра да петома чуғлі не вескыда сін вестсаыс. І ставнас сижө вөлі бытто кушомкө воронөј. Лөзалан сөд сук јурсіа, ыжыд тушаа. Сөмын піңјасыс да сінмыс југјалөны, а сінјасыс вөліны сөдөс-жө, југјалөны, кызі антрацит. Воғладорсаыс чиган вылын өшаліс ыжыд турецкөј барабан, мыш сајас, допатка вестас пельпом вылө лічкөмөн, өшаліс шарманка. І ыжыд ош — абу чеп жылын, а не зев кыз прөстөј гез жылын—вөтчіс чиган бөрсә. Вөвјас мијан повзисны, мөдісны нещкысны да зугисны стојлөјас дорын. Бојечјас кышалісны чиганос да ошкөс, ставөн віччысисны, мыј вот пыр-жө заводітчас представлөңіе.. Но чиган коріс, медем сижөс нуөдісны командір дорө. Командірөн мијан сек вөлі Морковніков јорт. Сижө мортыд вөлі серјознөј, көт ачыс абу зев төдчана, но выправка сылөн отлічнөј, і бојечјас радејтлісны Морковніков јортөс, бојевітост да вескыдлун вөснаыс. Морковніков јорт ачыс петіс улыч вылө.

— Мыј тен, другө? Мыј колө, чиган јорт?—јуаліс мијан командір.

— Прімітөј, командір јорт, менө аслад отр'адө,— шуіс чиган,—таборыс ме важөн-нін торјалі. Окотіта участвуютны Краснөј арміјаын добровольчөн. Кора менө прімітны өтлаын ошкөд,—шуіс чиган да пөрччіс шапкасө.

— Прімітны ескө мі тенө, колөкө, і прімітам,— шуіс командір Морковніков,—нө кытчө мі тенсыд Мішкатө воштам?

— Ізвіңајтча,— шуіс чиган,— ізвіңајтча, командір јорт, но тајө абу Мішка, а Потап Потапыч, велөдөм ош; тајө вермө быдсама комедіјажас вөчавны да про-

дєргивајтны, емѳс-кѳ шкурнїкјас, несознателнѳјјас да мукѳд элементјас.

І чїган пондїс петкѳдлыны ошкыслыг наукасѳ. Шарманкаыс вужїс сылы рушку вылас, чїган сувтѳдїс сы улѳ кок — костыл, а барабаныс вужїс мыш саяс. Вескыд кїнас чїган бергѳдлїс шарманка воропѳдыс, і орган воэладорса рїсујтѳм пожкоѳ ѳшїн пырыс мѳдїсны кывны полка-кокеткалѳн бѳрдан шыјасыс. Шужга кїнас чїган зымѳдїс барабанѳ. Вескыд каблукас сїја крукалїс кѳв пекла да кокнас пондїс лептавны барабан вывса ыргѳн тарелка.

Таэ чїган пѳртчїс эѳн оркестрѳ. Сїбдѳм гѳлѳса шарманка шыјас улѳ, барабан укјѳдлан да тарелкајас тїнгѳм улѳ Потап Потапыч сувтїс бѳр лапаяс вылас, војдѳр прѳјѳтїс војеннѳј маршѳн, сесга петкѳдлїс, кыз нывбабаяс вала ветлывлѳны, сы бѳрын петкѳдлїс, кыз белѳј геңерал краснѳјјаслыг пѳшцада корѳ.

— А но-ко, Потапыч, — шуїс чїган, — петкѳдлы, кыз несознателнѳј бојец — трус — атакаѳ ветлывлѳ.

Мїшка топѳдчїс му бердѳ, да пондїс кыссыны бокѳн, кыссїс керка саяѳэ, лапкѳдчїс сруб саяѳ да лапаяснас тупкїс јурсѳ. Сен кыптїс сещѳм серам, мыј весїг Морковнїков јорт шуїс:

— Аттѳ кушѳм тешкоѳ эвер, вескыд цїрк!

І бојечјас мѳдїсны корны командїрлыс чїганѳс і ошкѳс бостны отр'адѳ. Но положенїје мїжан вѳлі вывтї эескыд. Аскї асывнас мїжанлы колѳ выступажтны походѳ. Сојанјасѳн мїжан делѳ вѳлі вывтї эескыд, і кытчѳ нѳшта сетчѳ ошкѳн ноксыны! Сїјѳс-ѳд вердны мыјдта колѳ, кор аслыным сојныд нїнѳм. І бојечјас лантїсны, ез тѳдны, мыј вѳчны. Чїганыд ставныслы јона кажїтчїс. „Тыдалѳ, шаң делїна, ас морт мїжанлы, кѳт і сѳд сещѳм, — сорнїтїсны ас кос-

Бөечяс кычалісны чіганѳс да ошкѳс.

тын бојечјас. — Збој, бојевөј, тыдалө, быд боксан мортис.“

Сек чіганыд мөвпыштис-нін вылтор. Сіјө мөдіс ворсны валс „дунајскіје волны“, а ошкыс сьлөн сувтіс бөр лапајас вылө, да мөдіс вескөдлыны музыканас, кызі театрын.

— Ак, те, чөрт! Прамо настојашщөј капельмејстер-Капельдукін,—сералісны бојечјас.

Ме секі вөлі цејхгаузын каптінармусөн. Рочөн-кө шуны, каптор. Мукөд дырјыс і пөвар пыдді. Ме понді артавны. Кызкө-мыжкө, мөвпала, вердам. І сен аттө өті бојечлы, ставсө ладмөдіс... Сіјө вөлі сещөм куз да кос зон, міјан первој пласун. Кокјасыс сьлөн вөліны, кыз быттө торјасыс складнөја течөма— і бөрө, і воғө, і бокө, і кругом, кыз колө, сізі і куснасөны. Овыс сьлөн вөлі сещөм-жө тешкод — Чебурашкін, а шулім мі сіјөс шуткаөн Трах-тарарашкінөн.

Трах-тарарашкін петіс воғө да шуіс Морковніков јортлы:

— Леҗ віставны, командір јорт. Мі тани вермам војеннөј законјас серті дејствујтны. Көф тајө звер і сорнітны оз вермы, но сьлөн ем сам јөз пөвсын ыжыд бодрост да настројеніје лептыны, коді міјанлы колө бојевөј операціјас дырјі, і ме лыдда, мыј мі вермам прімітны тајөс быд доволствіје вылө музыкантскөј команда бердө, кызі агіт-ошкөс...

Буреш таөҗ лун војдөр міјан станціјаө сувтіс агіт-вагон да сетліс представленіјејас. Сен сіз-жө вөліны быдсама сікас јөктөмјас, музыка, да пелк актөрјас проґергівајтісны белөјјасөс...

— А збыл,—шуіс Морковніков јорт,—тајө збыл бур мөвп, молодец Чебурашкін. Јегоров, зачісліт да гіж: „Зачіслітөма доволствіје вылө өті агіт-ошкөс,

скобка пыщкө өтi. “ А те, — шуи командiр чiганлы, — кыз тенö ов сертiд?

— Шевардiн.

— Но сiз-кө, вот другö, төварыш Шевардiн, гөнiд i тенад Капельдукiн вылын тырмымөн, а та вöсна ковмас асгыд тоштö чiнтыштны. Мыj те таз Жучка моз ветлан?

— Тош от сет, — шуи чiган да антрацит-код сөд сiнжасыс пондiсны өзжыны.

— Мыj тен тошсыс? — шуи ме чiганлы. — Мыj те поп лi мыj? Jen чужöм вöдiтан?

Чiган мөвпыштiс, сулыштiс, вiзöдлiс ош вылö, пöрччылiс шарманкасö да барабансö, бара волысавлiс, бара пöртчiс, течiс ставсö муö, друг сесса шапкасö журсыс нещыштiс, швачкөбтiс муö, бöрдiс да шуи:

— Кор шырсыгтö, чöрт жур, мед вундалас мен-сым чiганскöj мiчлунöс. Ек, прöщцаj тошкöj!.. Сöмын мед мен аслым сетас сiжös на-памет.

Тагi овмөдчiс мiжан отр'адö шырсөм чiган аслас ошкыскöд. Ме сузöдi краскаjас, шарманкасö вылыс зонталiм, рiсуjтiм сы вылö принцессаöс да зорiзjас, рiсуjтiм гөрд флагjас да гiжiм: „Став странаjасса пролетарiјjас, öтувтчöj!“ Сöмын музыкаыскöд мi вöчны нектор ег вермöj. Сiзi i век пондiс ворсны чiганлөн шарманкаыс полка-кокетка, валс „дунајскије волны“, „Маруга отравилас“, да важ режим дырса мукöд сiкас музыка. Таjö шарманкаас ез вöv бојевöj духыс. Но мукöд дырji рытjаснад лöсыд кывзыштны i нор сыланкывjас.

Чiган төдiс зев бур сыланкывjас. А jöктыны сiжö вöли сещöм задорнöj да вiзув, мыj весiг Чебурашкiнöс мiжанлыс панjiс. Шевардiн да Чебурашкiн пондiсны чорыда лöсавны. Сöмын jöктiгjасын најö вöлины соперникjас, да мöда-мөдныслы некодыс ез

көсҗыны сетчыны. Кор најö бостчылісны јöктыны,
кажіччіс, мыј вот-вот щын чепөсҗас на дөрөмҗасыс,
пыр-жө өзҗасны јөктысҗас. Пөса јөктылісны Шевар-
фин да Чебурашкін: өҗыс вескыда лөсҗө — дрөбітө,
а мөдыс „супорот на пупорот“, јешщө јонҗыка дрө-
бітө. Муыс гөгөр тіралө, ставыс бергалөмөн ветлө.
Став бојечҗаслөн пелномныс нещкысөны да кокла-
бөрҗасыс лудөны. I Капельдудка ез колччыв наыс.
Сіјө сувтас бөр кок вылас да пондас жөҗны. Ветлө
кругті катласөмөн, а чіган сіҗі і сыналө, сіҗі і сына-
лө да шуалө:

Потап топка тапкакылө...
Јөктөм гаж теҗ вөчас!..
Воіс потоп Потап вылө,
Потап вөји пөсас.

I тащөм јөктөм бөрад мјанлы вөлі кажіччө, вај
лубөј позіҗја, куш кіҗасөн бостам. Честнөј красно-
армејскөј кыв...

Сојан мј кыҗкө-мыҗкө лөсөдім. Ме сетлывлі Капель-
дудкалы пажок, кыҗі сылы урчітіс командір. Чіган
щөщ-жө промышлҗајтліс, суҗөдліс кыскө шыбласҗас
да вердліс ассыс Потапычө. Мјанөс сіҗө каднас
вештісны реҗервө і торҗа гырыс ужҗас ез вөвны. Но
регыҗ мјанөс вуҗөдісны Волга дорө, медвоҗҗа позі-
җјаҗас вылө. I сен мјан Капельдудка первоҗыс пет-
көдліс ассө делө вылын.

Мјанлы вөлі колө вуҗны кынмөм Волга вомөн
јі вывті. А мөдар береҗас, Услон дорө, укрепітчісны
белөҗҗас. Луныс вөлі көҗыҗ. Ју вестын гөвкҗалө кө-
җыҗ, пемыҗ ру. Мј кыссім јі куҗа, і мјанкөд щөщ.
Шеварфінкөд ортчөн, кыссіс гөна Капельдудка. Бос-
тім сіҗөс, меҗым гаҗажык вөлі.

Волга сіҗө воас сувтөма вөлі абу рөвнөја. Јіҗасыс

möda-möd вылас вевсаасöмаос. Ji пластјас сажö зевса-
сöмөн, ми mödim кыссыны mödar берегас. I сен мија-
нөс казалисны. Мијанөс mödisны стрөчитны пулемјот-
јасы. Ҷилгөм шыөн киссисны чурвиҗыс ji пластјаслөн
вүндөм дорјасыс. А сесса гөра јывсааныс мијан вылө
пондисны зөркөдны батарејаыс... Мијан гөгөрын жу-
лысис јыс, ваыс столбөн качлас пистөм рыјасыс.
Бојечјас пыс код-сурө гывдисны ваө, визулыс ква-
тајтис најөс коқјасөдыс да кыскис ji улө. Но ми век
кыссим, i мијанкөд щөщ кыссис i Капельдудка—особөј
отр'адса агит-ош.

Капельдудка ез-на вөв велалөма артиллерја ужө.
Кыз толькө мијан вестын либө көнкө матын разрывајт-
час снарад, сјјө виччысöмөн пыр-жө лептас чужөмсө,
полөмөн гөгөр вичөдлас, сесса чеччас да котөрөн
тапиктас воэлаң.

Капельдудка ез вөв полыс. Ез! Кор воэра цепыс
матысмис индөм местаөз да зевсис берег улас, кыс
артиллерја мијанөс сузөдны ез вермы, Морковныков
јорт чеччыштис да горөдис: „Ура! Mödim вескыда,“
пырыс-пыр Капельдудка чеччыштис нольнан лапа вы-
лас, збодеритчис да mödis мијанкөд щөщ атакаөн Ус-
лон вылө. Тајө вөли ыжыд серјознөј делө, чорыд
бој! Чиганлыс сек кокнысика ранитыштис кисө, а бој
помасөм бөрын ми ақим, мыј Капельдудкалөн шујга
пельсыс рузиктө впр. Видлим ми лучки да ақим пельсыс
роз. Тыдалө, пулаөн шаркнитөма. I сјјө кадсааныс
мијан Капельдудка велалис бојевөј действиејас динө.

Но өтчыд ми сөкөд вескавлим сещөм делөө, мыј
петны сес вермим сөмын кушөмкө чудеса ногөн.
Мијан отр'ад бостис Панурка сикт дорыс граф Вала-
бујевлыс ыжыд именіје. Отр'ад мијан вөтлис сес прө-
тивникөс да mödis вөтлыны сјјөс воэө вөр дорөз, а
ме, кыз каңгенармус, кољчи һедыр кежлө көзәјст-

веннөй част куза. Көсји виҗодлыны, ез-ө кол меніје
кушөмкө сожантор. Војна каднад быдтор сгөдтчө!
Мекөд щөщ колччисны Чебурашкин да чиган Шевар-
дин аслас Капельдуккаыскөд. Чиган сиз-жө пыр аслас
ошлы сожан кореліс. Таратажканымөс ми колім ограда
пыщкө, пелөс сажө.

Граф Валабујевлөн керка вөлі ыжыд, вескыд дво-
реч, көт сижө і шыкласышталіс салдатјас сулалөмыс,
і паркетјасыс вөлі гөгөр чукталөма.

Ми кајим паскыд пос куза, і друг мијан Капель-
дукка скөрыс мурөстіс, став гөныс щөт моз сувтіс
сы вылысын. Пелјассө топөдіс. Ми виҗөдлім вывлань.
Сени параднөй пос вывса вылыс площадька вылас,
сулаліс ошлөн чучело, вөлі сижөс пыщкөссаңыс трап-
јөјасөн сөвтөма. Воҗ лапаясас чучеловыд кутіс под-
нос. Татчө, поднос вылас, војдөр графлөн гөстјасыс
пуктивлісны ассыныс виҗитнөй карточкајассө. Поло-
женіје вөлі сещөм: сиз шуны, гөстјас регіструйт-
чывлісны, медем төдны, коді сещөмыс воіс. Вот
мыј могыс пос вылын сулаліс ошкө вөччөдөм бол-
ван, набівајтөм чучело.

— Ек,— шуис Капельдуккалы Чебурашкин,— кыз-жө
те ташөм агит-ош, а набітөй дуракөс аскөддемөн
лыддан?! Он аҗы, мыј колө наҗөн, мыј друг, коді
враг, коді друг.

Капельдукка мијан јандысис. Бергөдчис сижө да му-
ніс чучело дорті, кыз бытөө ез і аҗыв сижөс. Ми
кајим вылө да вескалім ыжыд пријомнөй комнатаө.
Паркетсө тані сиз-жө вөлі чуктөдлөма; тыдалө, пар-
кетнас пач ломтөмаөс, кодөс вөлі вөчыштөмаөс өшін
дорас.

Сөмын-на удітім гөгөр виҗөдлыны, өшіңулас кы-
лісны кок шыјас, і ми аҗим, мыј дворас пырісны вīt
верзөма, а на бөрса нөшта кујимөн. Пеллом выланыс

Сесса гора вывсағыс мјанбс пондсны лылыны
батареяыс.

ставныслөн погонјас. Сің-кө, сурім... Тыдалө, белөј-
јаслөн разјезд зурасіс міјан вылө. Мыј сесга вөчны,
кытчө пышјыны? Шујгаладорын — берег, вескыдла-
дорын—чој, а шөрас овраг...

— Пышјы, пышјы,—шуі ме Шеварфинлы, — пышјы
өдјөнжык, чіган, еновт ассыд Капельдудкатө, мезды
ассыд морт ловтө.

Но сіјө зікөз лөзөдіс, кучкіс аслас кыкнан кулак-
нас морөсас да шуіс:

— Нинөмыс ас ловја дырји өтнассө сіјөс өг
еновт.

Сіјө котөртис ош дорө, кыскіс сіјөс пелөсө, да
лептис бөр коқјас вылас.

— Потан Потаныч, — шуіс чіган, — Кынмы места
вылад!.. Цыц, і кынмы!

Ош сувтіс пелөсө бөр лапаяс вылас, а вөз лапа-
јасас чіган сылы сујыштис поднос. І ош лоі, кыз
чучело.

Сөмын-на мі Чебурашкінкөд шыбытчим бокө, өшін
дінө, кызі пыр-жө өтпырјө кык өзөссан міјан вылө
пыккісны шыкјас да ружје стволјас: „Кітө лептөј,
шыблалөј өружіе!“

А кушөм міјан өружіе? Көзајственнөј част, музы-
кантскөј команда. Став өружіе міјан таратајка вылө
колі. Сөмын Чебурашкінлөн вөлі шашка, кыс-нын
кујимлы көкјамыскөд вөцасны? Мен сек-жө кыкыс
пінө зургісны. Чіганлы зургісны сөлөм улас наганөн
сің, мыј сіјө быдөн пондіс несласны, а Чебурашкін-
лы сетыштисны јурбөрас наган воровөн. І сіјө зура-
сіс чужөмнас өшін пөдушка пуө. Мі сулалім і чөв-
олім. Менам да Чебурашкінлөн чужөмјасным вөліны
вірөс. Сек пыріс налөн главнөјыс, поручік. Пыріс

сijö, vižödlis mijan vylö da tödčymönja нимкод пырыс шуис:

— А, кутинныд? Зев бур. Час, ме најöös вистöдышта.

Пуксис сijö пызан сажö, картузсö пöрччис, паскöмсö шылöдышчис, нагансö пукчис пызан вылö, портупеласö пöрччис, vižödlis, кытчö ескö сijöс воштыны, да шыбычис пелöсö. Шыбычис сijö портупеласö пелöсö, вескыда mijan Капельдудка вылö. Ми кујимнаным ставным сiнјас куңтыртлим. А Капельдудка сулалö вөрöшитчытöг, tödö ассыс службасö. Сijö весиг сiнјассö кунис. Портупеласыс öшјис сijö лапјас вылö. Žik быгтö чучело öни i ем — сулалö mijan Капельдудка. Поручик öзчис куритчыны, рачалис кителсö, нујöдчис креслö вылын да ас jöзыслы шуис:

— Кыкөн мед колчасны татчö, мукöдыс марш керка шобны! Гашкö, нöшта кодјасöскö аңам.

Сесса vižödlis сijö mijan вылö.

— Ну-с, — шуис сijö, — мыј бурсö висталанныд, тө-ва-рыш-јас?

I, друг воžö копыртчöмөн, сijö пелпом вывчис бөрвыв шыбычис папироскасö. Сотчан папиросыс, лебигас јонжыка öзjöмөн, инмис вескыда mijan Капельдудкалы зев чувствительнöј нырас. I сек mijan Капельдудка öтпырjö вунöдис ассыс службасö. Сijö коркöбчис, равöстис да скöрмöм вывсыд сещöма сетöбчис аслас ыжыд лапанас поручиклы мышкас, мыј сijö шнапкысис креслö вылыс жожö. Стен дорын сулалыс адјутантыс, вöли, буракö, томиңик-на, сiгi i места вылас кынмис. Сijö нинöм ез вермы гөгөрвоны. Кығi тајö чучело-ош вермö шыбласны jöз вылö? А кор сijö мөвпалис та јылыс, чiган кватитис наган, кодi кујлис пызан вылас, лыјис поручиклы да бердсаныс лыјöмөн водтöдис мөдсö... Којмöдыс шыбычис ескö

пышјыны пос вылө, но плошцадка вылын зурагис мөд чучело-ош вылө. Сijö чирөстис, лучкі разберит-чылтөг, сушкис чучелолы штыкнас да і сібди сетчө. Сібди, кыз сібдөны асланыс жалоон сук ош гөн динө малазijas. Сек коста, кор зіліс перјыны виңтовкасө, Чебурашкін лыјис сijос вывсаң.

Өні мiјан вөлі-нин өрүжіе. Мi пондiм воча лы-гыны. Лыјсөм лыбіс став керка пагтаас. Мiјан јөз кылөмаөс вөрсаң шумсө, да решитөмаөс виқөдлыны, мыј вөчсө. Тақ мiјанөс і мездисны.

Пуксис шыгјалан во. Мi топыджыка зелөдiм руш-кујас, но кынөмјас век-жө сумалисны, а сојны вөлі нинөм. Капельдукка мiјан сiң-жө зугыліс. Зверыд-лөн апетитыд ыжыджык мортыдлөн дорыс. А менам цејхгаузын вөлі сөмын чечевiца да кос вобла. Тајө-өмөј ошкыдлы сојантор? I вот, чiган мөдiс Капель-дуккаыскөд прөмышлајтны. Төв кезлө мi сувтiм баракјасө, Тамашинскөј станција дорө. Татчө карја-сыс воливлісны төварөн вежласны. I сiктыс, кодi вөлі і сiң-нин озыр, вескыда сiн воңын озырмис. Со-јан сен вөлі тырмымөн. Станција дорын спекулантјас вөчавлісны мыјкө базар кодөс. Мыј вөлі поңө закон сертi, мi реквизицијаөн бостлім, сесса отсавлісны, мiјан гөль јөзјас пыс, кодi мыјдта вермас. Но местаыс вөлі гөгөр кулацкөј, дејствујтны ковмис зев осто-рожнөја. Приказ мiјан вөлі стрөг, дисциплина сертi нi-нi...

I сек чiган мөвпыштис сещөмтор. Сijө, бытөө ненарошнө, гез јывсыс лезас Капельдуккаөс — мын-төдчөма бытөө,—а ачыс сесса гөгөр котралө, бытөө корсө і јуасө быдөнлыс: „Граждана, ен-ө тi азғылөј менсым ошкөс?“ А Капельдукка вескыда мөдөдчас базар вылө, кватитас, мыј первој сурө лапаяс улас.

Наң тупөс-кө, наң тупөс, кукаң кок-кө, і кукаң-кок зев нiмкод пырыс кватiтас. Весiг i пасiбө оз шулы. Щап!.. I котөрөн мi дорө. Бабајас мөдасны чiрзыны да кодi кытчө... А мiјан Капельдукка трјук, трјук, кырссө штаб-квартираө став вiтнан кокнаст-нолыс аслас да өтi кок кукаңлөн.

А чiган ветлөдлө гөгөр, петкөдлө, мыј сылы татчө некущөм делө абу, мыј сiјө ачыс нi-нi...

Но өтчыд кущөмкө нывбаба, шарашiтчiс аслас ыж јаж бердө да нiнөм вылө сiјөс ез көсјы сетны ошлы. Сек Капельдукка шымыртiс тулупөдыс бабасө ыж јажыскөд өтлаө, да муртса щөщ ез ну сiјөс сөр-гыс. Котөрөн воiсны мужiкјас вiлајасөн. Чiган казалис, мыј делөыд омөль. Сiјө станцијасаң ускөдчiс сетчө, кватiтiс Капельдукаөс пелөдыс да мырddiс сы ордыс ыж јажсө.

— Ак, кущөм непрiјатност,—шуiс чiган,—i мыјда непрiјатност ваяө мен тајө некытчө туйтөм зверыс! Граждана, пөжалујста прөстiтөј сiјөс. Тi сознательнөј јөз, а тајө мыј—звер звер i ем. А ыж јажтө, ме-кө вөли тiјан местаын, мед көт мыј, а сетi ескө сылы. Сiјө-жө ставнас-нiн курччалөма да аклалөма. Зараза вермас лоны.

Но мужiкјас норасiсны мiјан командiрлы. Морковнiков јорт лебзыштiс мiјан баракө, ставнымөс мiјанөс чукөртiс да мөдiс кырссыны.

— Мародерствујтны!—шуiс мiјан командiр, Морковнiков јорт.—Пом пункта ме тајө безобразничajtөмлы, али ог? Чебурашкiн,—шуiс командiр,—а мыј те сiнјастө зөбан? Вiстав, кыз вөли ставыс, да мыј-нө тајө вөчаңныд?.. Грабежөн заңимајтчанныд!.. Позор, стыд, страм, јортјас, сесса нiнөм. Кыскыны тајө став ош сватјассө революционнөј суд воғын кывкутөмс.

Суд вөли вөчөма сiктса школаын. Тајө вөли кызi

і полагайтчө, форменнөй суд. Міжан особөй отр'адса трибунал судітіс чіганөс, а мі Чебурашкінкөд вөлім свидетельяс пыдді. Јөзыс локтіс — несјыштны ні лолыштны оз поз.

Гөрд кумачөн вевтгөм пызан сајын пукалісны командір Морковніков јорт да кык выборнөј, өтікыс отр'адыс, а мөдыс мірнөј јөз пөвгыс. А бокын сулаліс мыжданалөн скамја. Сен пукаліс міжан чіганым, Міша Шевардін. Сіјө, гөлубчік, пукаліс стража улын, міжан отр'адыс кык морт вінтовкајасөн сулалісны бокјасас. Заводітісны відлавны делө.

Морковніков јорт вісталіс чорыд реч безобразіје, позор де сещөм локторјас јылыс. Чукөстісны сесса менө да Чебурашкінөс, кыз свидетельясөс. Мі аззім, мыј делөыс зев кывкутана, јөзыс гөгөрбок скөралөны, і вісталім вескыда ставсө. Пөрјасны сен вөлінін сор.

— Но,—шуіс Морковніков јорт,— а мыј міжанлы вісталас подсудімөј?

Чіган чеччіс да јурсө копыртіс.

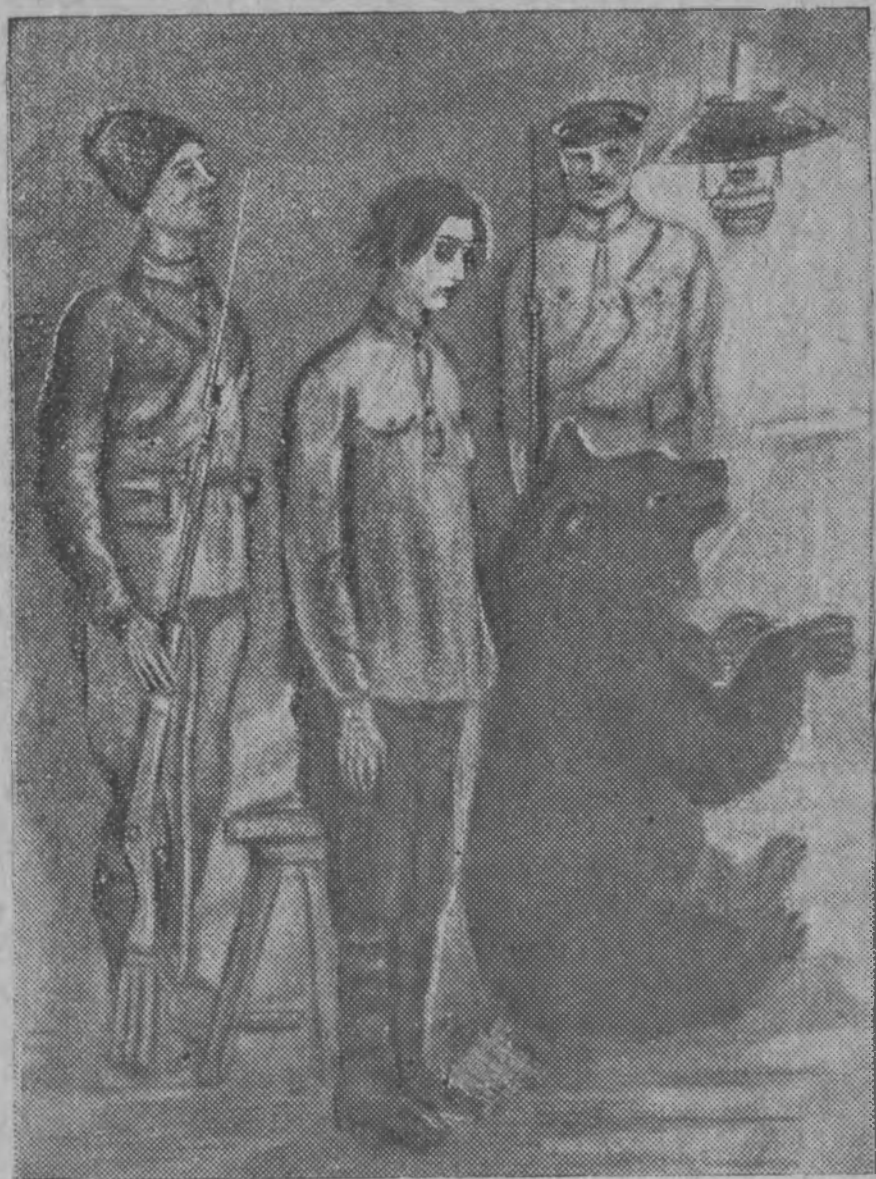
— Подсудімөј, тенад кыв,— мөдпөв шуіс командір.

Б-е-е-е-р-р р,—урөстіс друг посвозын.

Јөзыс чепөсјісны өтарө-мөдарө, коді кытчө вескаліс, гез помнас летјыгөмөн, вескыда лабічјас вомөн, јөзсө коді кытчө вескалө јоткаліг тырјі, подсудімөј скамја дорө шыбытчіс Капельдудка. Ак, муфержө чіганыд.., делөыс гөгөрвоана, — тајө нарошнө сіјөс көрталөма сіс гезјөн.

А ошкыд, быттө нінөм ез і вөвлы, пуксіс подсудімөј скамја дорө көзаіныс дінө да мөліс копрасны. Чіган шуіс сылы мыјкө аслас кыв вылын, і Капельдудка мөдіс нөшта јонжыка копрасны.

Ставөн сералөмыс сізі і сөмдісны.

— Судітѳ, граждана судѳајас, кыкнаннымѳс мїјанѳс
ѳтлаын, — шуїс чїган.

— Шевардін, щокты* аслад соучастніклы пöрадок соблудайтны,—шуіс Морковніков,—а то мі сіјдс петкöдам тас.

Б е-е-е-р-р,—мурöстіс бара Капелдудка да пондіс бара копрасны судџајаслы.

— Матушкајас, прöшща корö! — шыазісны бабајас...

І көдјас вöлі сölöм вылас лөг кутöны Капелдудка вылö, і најö-нін вöлі дагöс прöсғітны сіјдс. Зев-нін ђеликатнöј да тölка ошкыс!

— Судітöј міјанöс кыкнаннымöс öтлаын, граждана судџајас,—шуіс чіган да ласкысіс јурнас Капелдудка гöна чужöм дінö.—Кыкнанным мі кывкутам, ме і Потап Потапыч, міјан славнöј особöј отр'адса агіт-ош.

Но Морковніков јортöс тајөн оз вöлі поз неб-ғöдны. Сіјдс некущöм балаганөн он прöјміт. Тајö вöлі герјознöј командр.

— Зев тајö ставыс, ђерт, гажа öні,—шуіс Морковніков јорт,—ставыс öні сералöны, а мыјдта вöлі шуöма тајö кык голубчік вöснаыс Краснöј арміја вылö? Герамыд, герам,—а револуціоннöј пöрадок меґса војдөр. Ме вöт мыј вöзја, јортјас, гражданајас. Кыкнанным подсудімöјыс, тыдалö, ассыныс мыжсö гөгөр-воісны да прöшща корöны. А кыз ті ногөн, граждана? Но сöмын ме вескыда шуа, мыј вердны зверöс міјан нінöмөн, асным öдва-öдва пöткөдчам, і міјанлы бара регыд выступајтны колö. Сіз кө, зверöс колö леґны вöла вылö. Звер візанијас öні абуöс. Сіз-кө, пыртам сіјдс кытчөкө ылöжык да колам.

— Правілі!—горөдісны бабајас.—Јен сыкөд.

— Правілі, — шуісны мужікјас.

Сöмын бојечјас чөв олісны. Жал вöлі Капелдуджаыд. Отр'адын ставөн велалісны сы дінö. Керка

нышкын пуксіс чөв. Сөмын кыліс, кыз чіган бөрдө. Чіган сесса чеччіс, бара кутліс Капелдудкаөс да шуіс:

— Но мыј-жө Потап Потапыч, тыдалө, бара теа-меалы ковмас ветлыны паскыд тујјас вылын. А еновт-ны ме тенө. аслам ловја дырји ог еновт...

І асывнас чіган муніс. Муніс сіјө Капелдудкакөд өтлаын. Ме зев жаліті. Но унаөң дівітисны ыганөс да сорнітисны сы жылыс відөмөн, мыј абу сіјө прамөј морт, вөлі брөдага, брөдагаөң і колө. Ош вөсна отр'адыс муніс, сещөмтө і жалітнысө ңінөм. Но унаөң век-жө сулалісны чіган дор да жалітисны.

Вежон мысті мі отр'адөң мунім вөр пыр.. І вөр дорас зурасім чіган вылө. Сіјө, коңөр, кујлө, өстаткі ловсө өктө. Капелдудка сөкөд ез-ңін вөв. Сек Міша Шевардін висталіс, мыј сіјө ез терпіт өтка брөдажі-төм олөмсө. да бөр мөдөдчіс міјан дінө. Сіјө нуө-дөма Капелдудкаөс щөкыд вөраіңө да сені прөщажт-чөма сөкөд.

— Ак, шајтан,—шуіс міјанлы Міша Шевардін.— Омөль, тыдалө, ме чіган. Менам абу чіганскөј гор-достыд.

Кор Шевардін локтө вөлөм бөр міјан дінө, сіјө вескалөма белөјјас патруль вылө. Чіган шыбытчас пышјыны, но пулаыс он пышјы...

Сек Мөрковніков јорт прөщажтчіс сөкөд кіасө-мөн, окыштіс сіјөс да шуіс:

— Те, чіган, нічево. Те, чіган, міјан...

Тази кувсіс міјан ыжыд јөктыс, особөј отр'адса чіган Міша Шевардін, і отр'ад муніс воәд.

Кымын во колі сіјө кадсаыс...

А воәра онас, кор міјан терчастјас сіјө рајонас мунісны мањоврјас вылө, друг пулемјотчікјас азгісны, мыј на вылө вескыда локтө ош. Ошкыс вөлі зев

пöрыс. Муртса кокјаснас тувччалö. Кушöм-жö öру-
жије маңоврјас вылын? Сöмын öти трешщоткајас, а
ошкыд і пыфди оз пукты. Вослалö вескыда на вылö.
Но друг сјö кыліс полкöвöј музыка, сувтіс бөр
лапајас вылас ерд вылö, а воңа лапајаснас мöдіс
вескöдлыны музыкаөн. Бурещ сеті вöлі мунö Мор-
ковніков јорт. Муніс сјö вöв вылын. Вöлыс пондіс
корскөјтны да бөрнас нещкысны, нöјтчыны, а ош
сулаліс да марш шы улö шенасіс лапајаснас. Мор-
ковніков јорт чеччыштіс вöв вывсыс, матыстчіс матö-
жык, а ош сетö сылы чест. Öти пельс сылөн лыјö-
мыс вöлі роңа.

Вот і зоологіческöј садса стöрöжсаң кывлöм став
вістыс.

...Ош друг чеччіс, сјö куңса гінјасын öзјіс ловја
інтерес, мöдіс дукавны сынöдсö, нужöдіс сылісö,
сувтіс бөр лапајас вылас да көзырнітіс ыжыд гöна
да гыжја лапанас.

Ме вірöдлі. Зоологіческöј садса аллеја куңа мунö
вöлі гожјалöм чужöма зор војеннöј морт, петліцаас
сылөн кык ромб.

Стöрöж кватітіс ведра, рос, солок да термасöмөн
муніс міјан діныс.

БИБЛИОТЕКА
Респ. Краев. Музея
Кемь АССР
Кемь, Тимирязевская ул.

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЧӐТ ДА ШӐР АРЛЫДА ЧЕЛӐФӐАСЛЫ БИБЛЮТЕКА

„КӐИГА БӐРГА КӐИГА“

1. ПУШКИН—Зарни чери жылыс мождкыв.
2. ПУШКИН—Поп да сылӧн Кавак Балда жылыс мождкыв.
3. ПУШКИН—Цар Салтан жылыс мождкыв.
4. ПУШКИН—Кулӧм царевна да Сизим багатыр жылыс мождкыв.
5. ЖУКОВСКИЙ—Сапӧга кан.
6. КРЫЛОВ—Баснајас.
7. ЛЕРМОНТОВ—Ашик-Керӧб.
8. ТОЛСТОЙ Л.—Акула.
9. ТОЛСТОЙ Л.—Булка.
10. ТОЛСТОЙ Л.—Фӧлӧнок.
11. НЕКРАСОВ—Генерал Топтыгин.
12. НЕКРАСОВ—Мазај ӧед да кӧчјас.
13. ТУРГЕНЕВ—Бежин луг.
14. ТУРГЕНЕВ—Бир'ук.
15. ТУРГЕНЕВ—Муму.
16. ТУРГЕНЕВ—Перепеяка.
17. ЧЕХОВ—Ваька.
18. ЧЕХОВ—Вӧв фамиља.
19. ЧЕХОВ—ӧетинкајас.
20. ЧЕХОВ—Лежид кымӧс.
21. ЧЕХОВ—Пышјыс.
22. ГОР'КИЙ—Архип ӧед да Лӧнка.
23. ГОР'КИЙ—Челӧфјас.
24. КУПРИН—Лежид пон.
25. КУПРИН—Гамбринус.
26. ЛЕСКОВ—Часӧвӧј.
27. ГРИГОРОВИЧ—Гуттаперчевӧј ӧетинка.
28. ГАРШИН—Лягуша-путешественница.
29. ГАРШИН—Сигнал.
30. КОРОЛЕНКО—Ӑӧӧӧм ӧетинка.
31. МАМИН-СИБИРАК—Руд сыли.
32. МАМИН-СИБИРАК—Стуӧонӧј ју дорса керка.
33. МАМИН-СИБИРАК—Кыјсыс Земел.
34. БЕНКЕВИЧ—Музыкант Јанко.
35. КИПЛИНГ—Слӧн пи.
36. ЛОНДОН—Кӧш жылыс сказаније.
37. ЛОНДОН—Кӧјин.
38. БЕТОН-ТОМПСОН—Орӧм пель.
39. БЕТОН-ТОМПСОН—Чинк.
40. БЕТОН-ТОМПСОН—Ручлӧн семја.
41. АНДЕРГЕН—ӧујмовочка.
42. АНДЕРГЕН—Озыс салдат.
43. АНДЕРГЕН—ӧикӧј јусјас.
44. АНДЕРГЕН—Тывкӧрт.
45. АНДЕРГЕН—Шуда колошијас.
46. АНДЕРГЕН—Принцесса да Порсвиъыс.
47. РОБЕРТС—Зонни да Кид.

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЧОТ ДА ШӨР АРЛЫДА ЧЕЛБАФАСЛЫ БИБЛЮТЕКА

„КҢИГА БӨРГА КҢИГА“

48. РОБЕРТС—Нывка да ош пи.	71. МАЈАКОВСКИЈ—Мьдбн кбеја лоны.
49. РОБЕРТС—Кан Робинзон.	72. БАГРИЦКИЈ—Нызлн кок туј.
50. Синдбад—мореплаватель (мојдкыв)	73. БАГРИЦКИЈ—Мордвинлн звезда.
51. Коми мојдкывјас.	74. Островскиј Ів.—Гудок.
52. Немецкөј мојдкывјас.	75. УЛЬЯНОВА М.—Љеңин жылыс вистјас.
53. ГРИММ — Бременса музыкантјас.	76. ФАДЕЈЕВ—Метелца.
54. ГРИММ—Храбрөј портнөј.	77. БЕДНЫЈ ф.—Баснајас.
55. ГРИММ—Мојдкывјас.	78. КАТАЈЕВ—Учдм.
56. УЈДА—Нелло да Патраш.	79. ПАУСТОВСКИЈ—Көчлн лапјас.
57. УЈДА—Стен.	80. ПРИШВИН —Јарік.
58. ГАУФ—Карлік Ныр.	81. БІАНКИ—Медбөрја лыјдм.
59. ГАУФ—Каліф Аіст.	82. БІАНКИ—Вөрын војујтдм.
60. ГАУФ — Ічөт Мук.	83. ПОВИКОВ-ПРИБОЈ —Зыбунјас пөвсыа.
61. АФАНАСЈЕВ — Љагуша-Царевна.	84. ЖІТКОВ —Мангуста.
62. АФАНАСЈЕВ — Кығи мужік баріндс велддіс.	85. ЖІТКОВ—Обезјана жылыс.
63. АФАНАСЈЕВ—Јөз пыщкыс бостөм роч мојдкывјас.	86. КАССІЛЬ—Особдј отрадса ош.
64. Муґер Алдар-Кос (Казахскөј мојдкыв)	87. КАССІЛЬ—Вошдм класс.
65. Охік (Армјанскөј мојдкыв)	88. КАССІЛЬ—Турецкөј бутсы.
66. Аладдін да волшебнөј лампа (Арабскөј мојдкыв)	89. Гајдар—Војеннөј тајна жылыс.
67. Алі-Баба да неламын /рөз-бојык (Арабскөј мојдкыв)	90. ГАЈДАР—Ньолд бліндаж.
68. ХАРРИС—Кролік-Вок.	91. ТІХОНОВ—Чөрт.
69. РОЛЛАН —Жан Крістоф.	92. Міхалков—Јортјас.
70. ТОЛСТОЈ А.—Желтухін.	93. ФРАКРМАН—Ылыс граница дінын.